

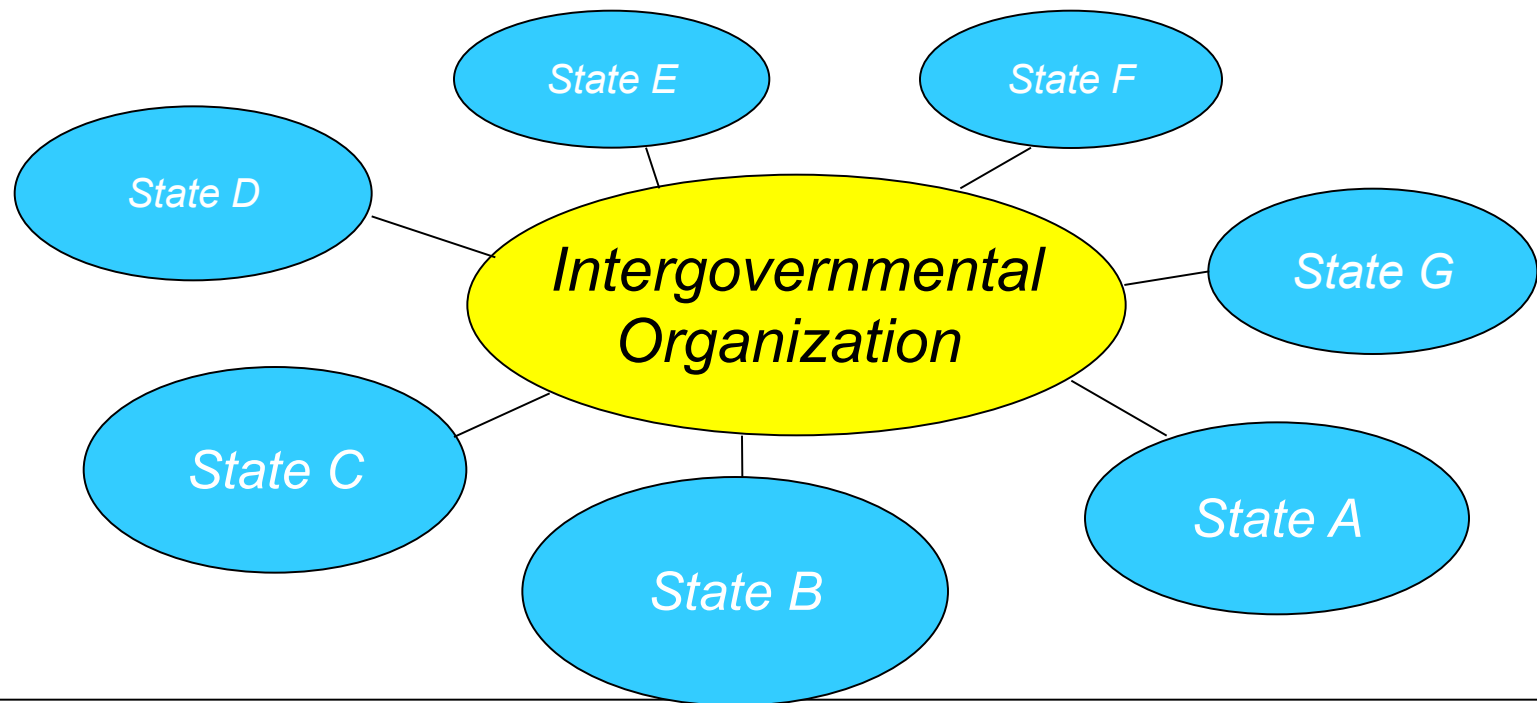
Prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

PRÁVO EVROPSKÉ UNIE

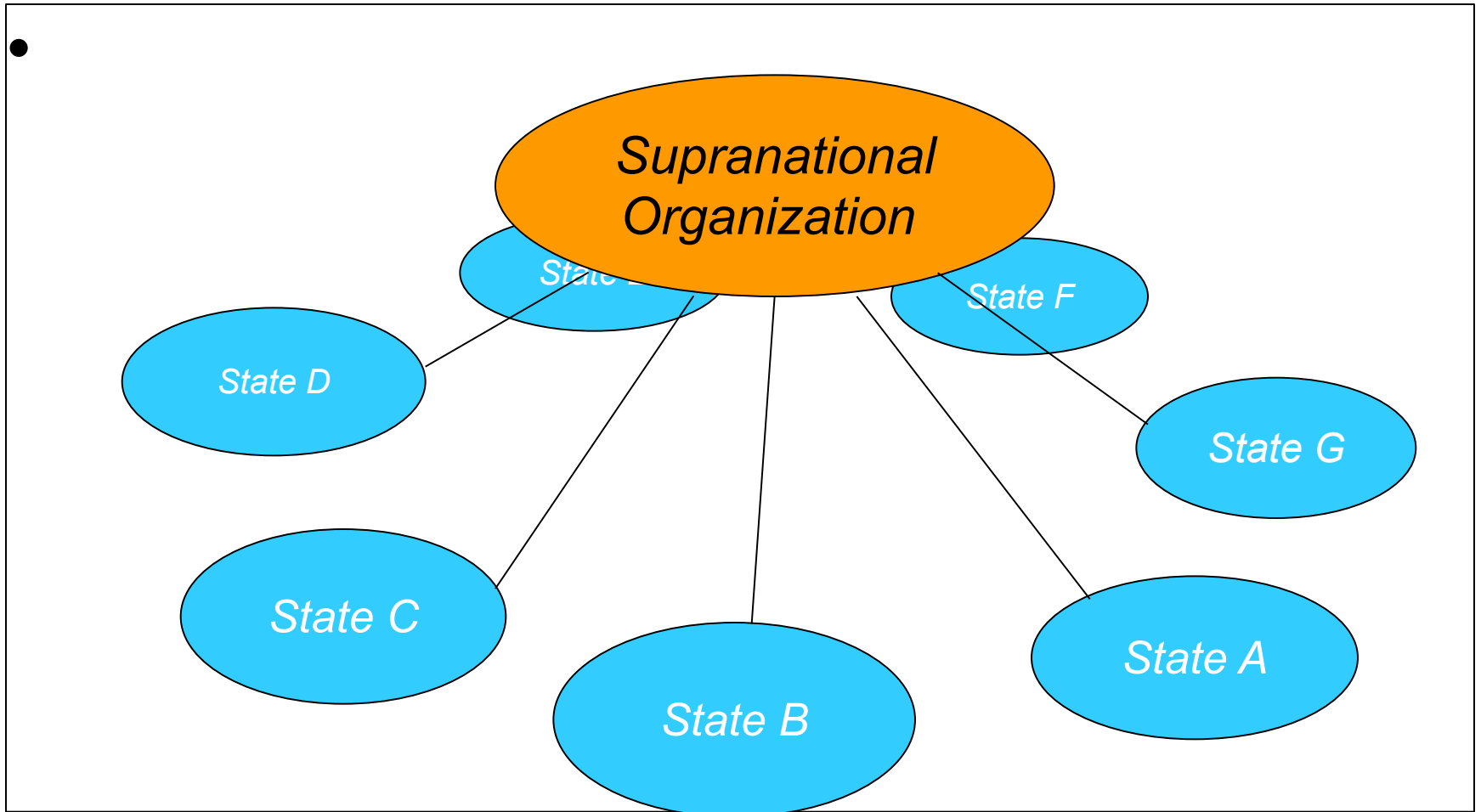
Masarykova univerzita Brno

2009

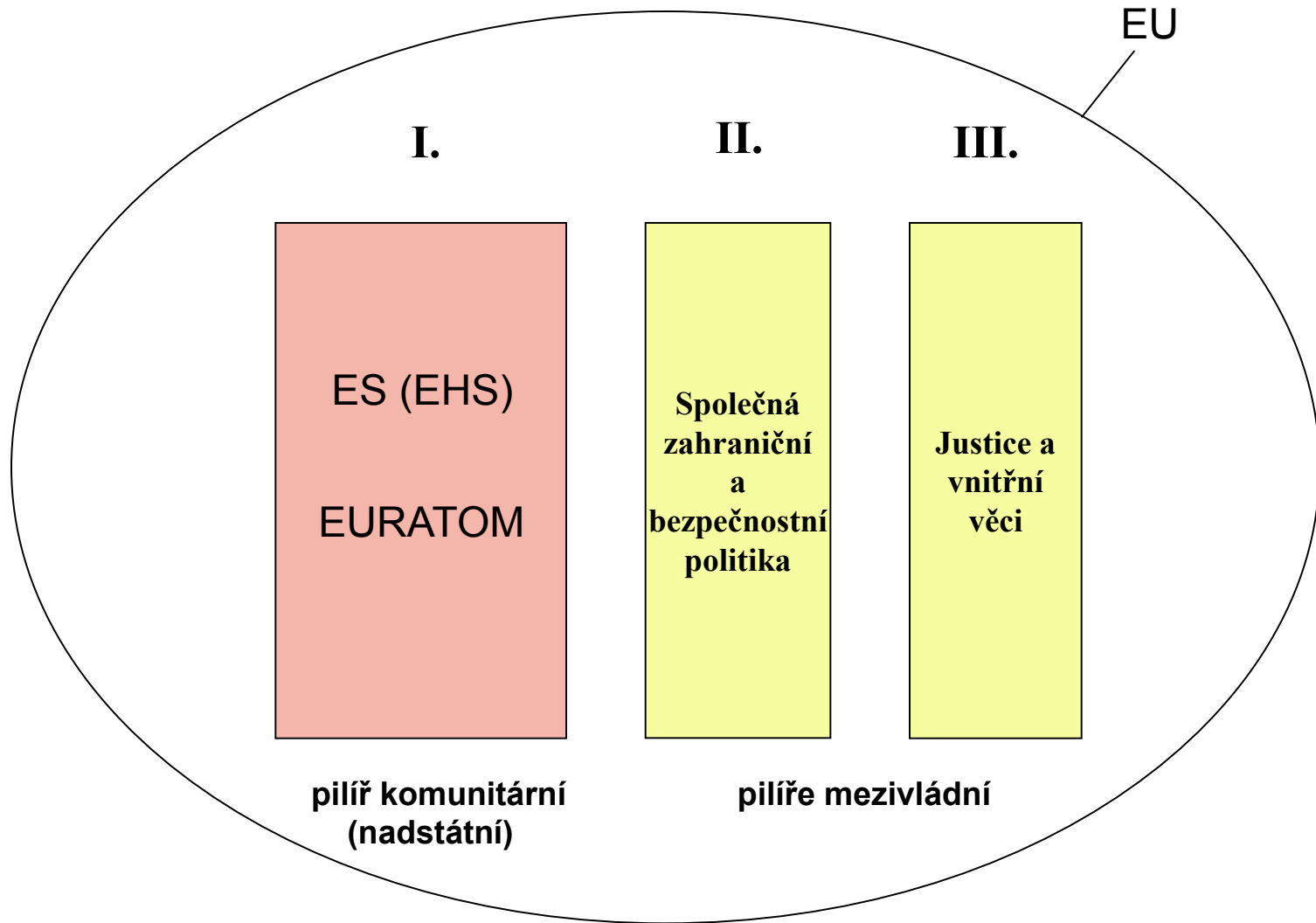
Intergovernmental Organization one level

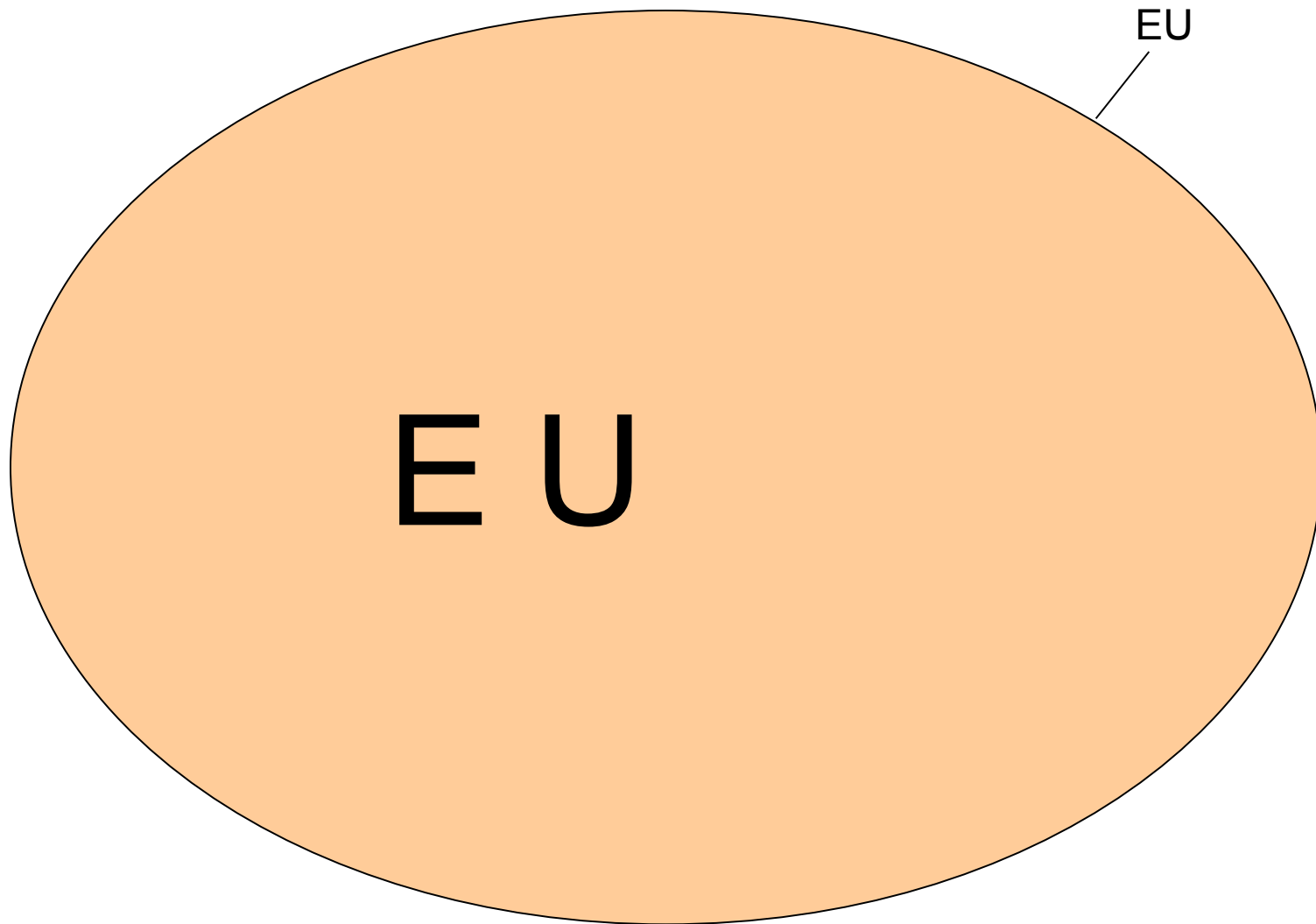
Supranational Organization – 2-level system

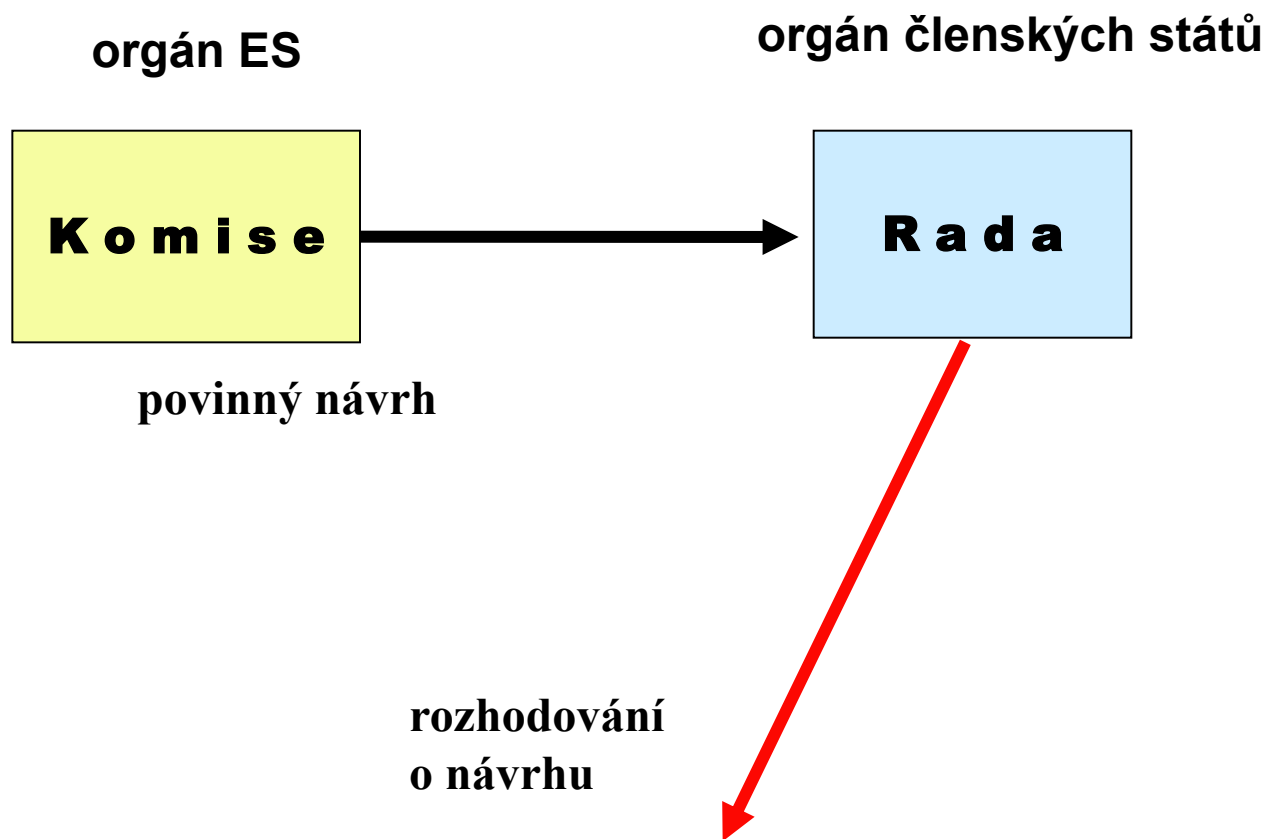
Tři pilíře Evropské unie podle Maastrichtu

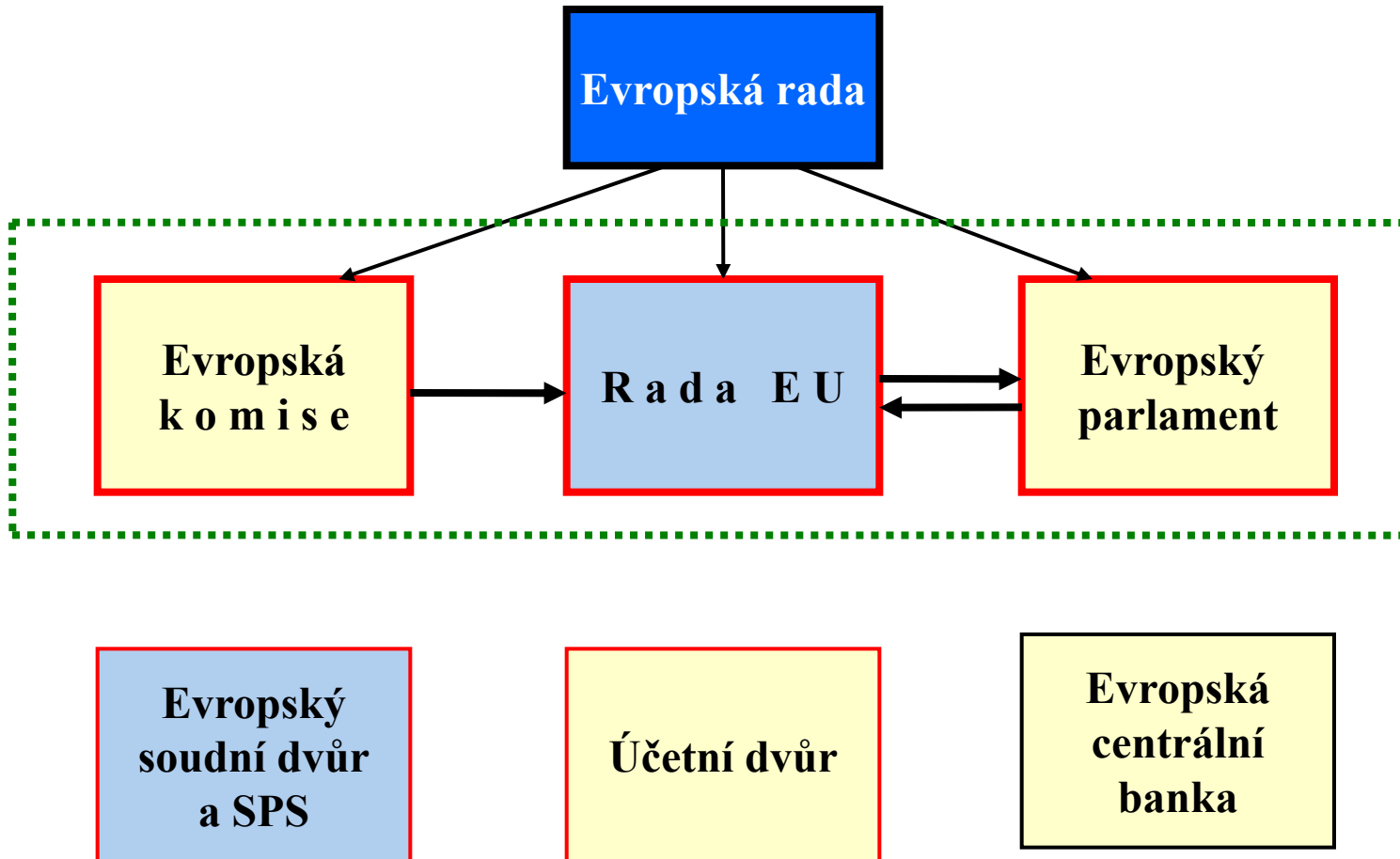
Evropská unie podle Lisabonské smlouvy

Schéma principu nadstátnosti

Schéma organizační struktury ES (EU)

Evropská komise

- **Pravomoci:**
- 1. iniciativní
- 2. výkonná
- 3. kontrolní
- 4. zastupování ES (EU) navenek

Rada EU

- **Složení:** zástupci člen. států (ministři)
- **Předsednictví:** po 6 měsících
- **Pravomoci:** rozhodovací, legislativní
- **Hlasování:**
  - vážené
  - kvalifikovaná většina nebo jednomyslnost
- ***COREPER**

Vážené hlasování v Radě EU

- Francie, Itálie, Německo a Spojené království: 29
- Polsko a Španělsko: 27
- Rumunsko: 14, Nizozemsko: 13
- Belgie, **ČR**, Maďarsko, Portugalsko a Řecko: 12
- Rakousko, Bulharsko a Švédsko: 10
- Dánsko, Finsko, Irsko, Litva a **Slovensko**: 7
- Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko a Slovinsko: 4
- Malta 3

- **CELKEM** 345

Hlasování kvalifikovanou většinou

- **Návrh přijat:**
- 1. pokud souhlasí **většina členských států** a
- 2. pokud je minimálně **255 hlasů** – což je 73,9 % z celkového počtu hlasů **z 345**
- Členský stát může navíc požadovat ověření toho, zda hlasy vyslovené „pro“ představují alespoň **62 % celkového počtu obyvatel Unie**. Bude-li zjištěno, že tomu tak není, rozhodnutí nebude přijato.

Kvalifikovaná většina v Radě podle Lisabonu

- **55% členských států** a současně alespoň
- **65% obyvatel EU** (součet obyvatel ve státech hlasujících kladně)

Evropský parlament

- **Složení:** 736 poslanců – přímé volby
  - jednokomorový
- **Pravomoci:**
  - spolurozhodování s Radou EU (legislativní činnost)
  - demokratický dohled nad Komisí (nedůvěra)
  - rozpočtová pravomoc
- **Sídlo:** Štrasburk, Brusel, Lucemburk

Evropský soudní dvůr (Soudní dvůr EU)

- Soudní dvůr (ES)
- Soud prvního stupně (Tribunál)
- specializované soudy (Soud pro veřejnou službu)

Evropský soudní dvůr podle Lisabonu

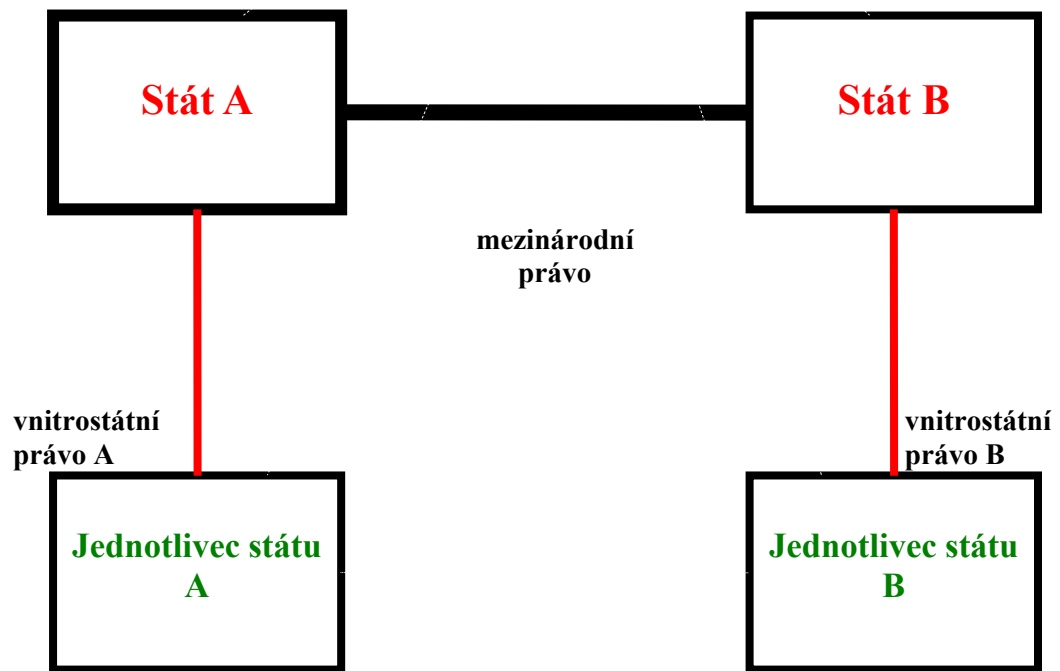
Soudní dvůr EU:

Základní funkce Soudního dvora

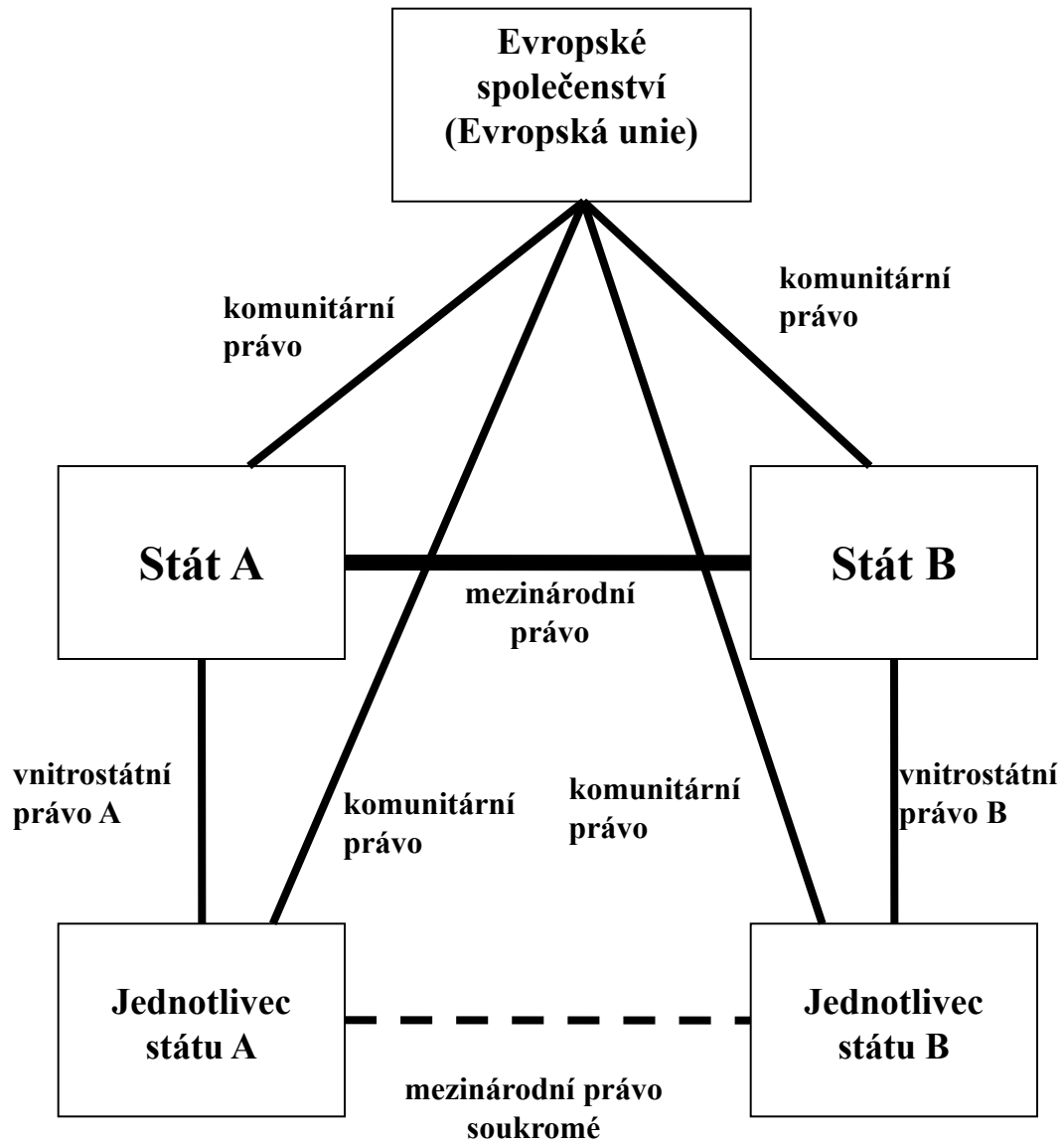
- 1. Klasické řešení sporů, ukládání sankcí
- 2. ESD jako ústavní (správní) soud
- 3. Sjednocování výkladu práva EU v členských zemích

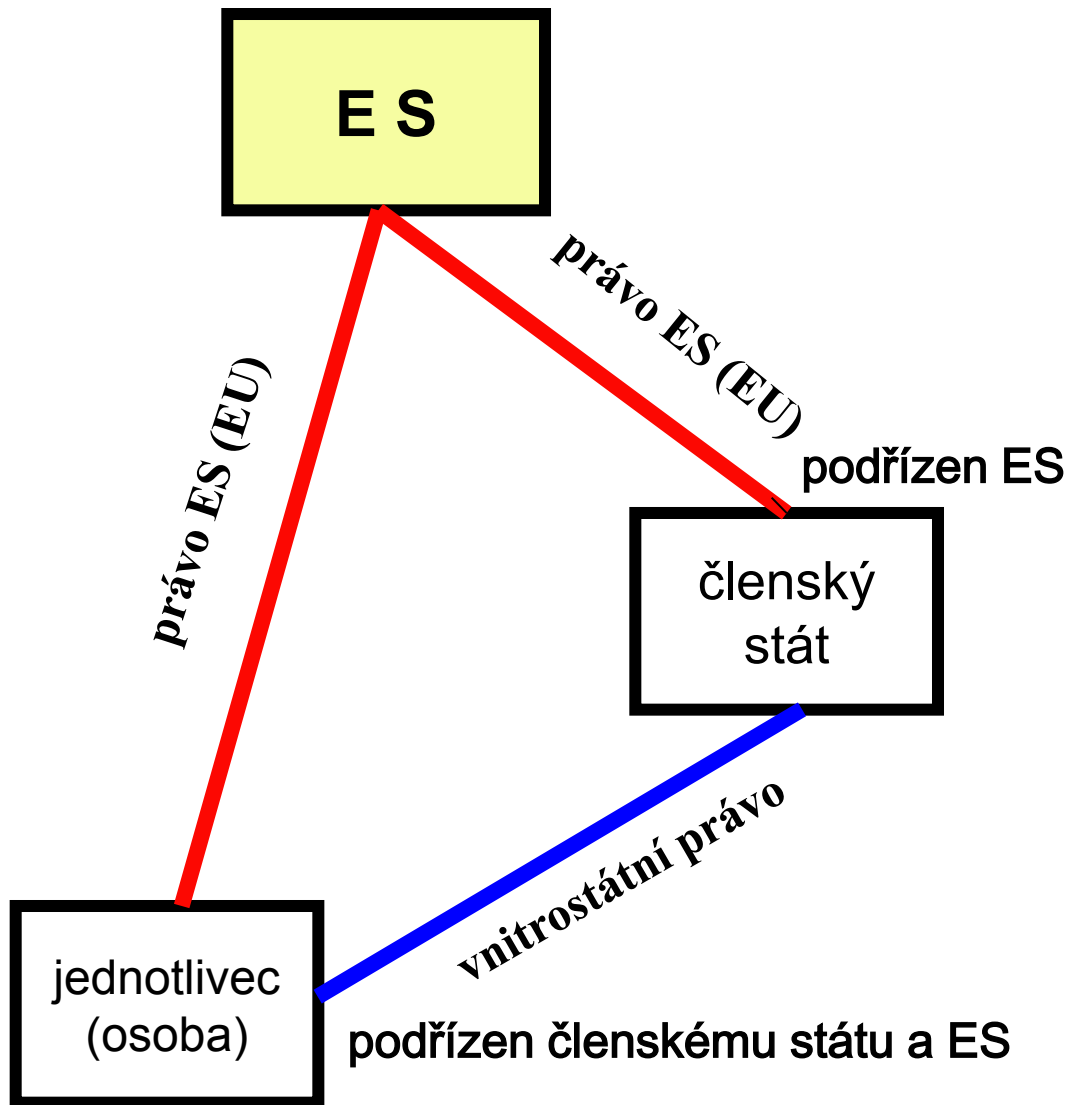

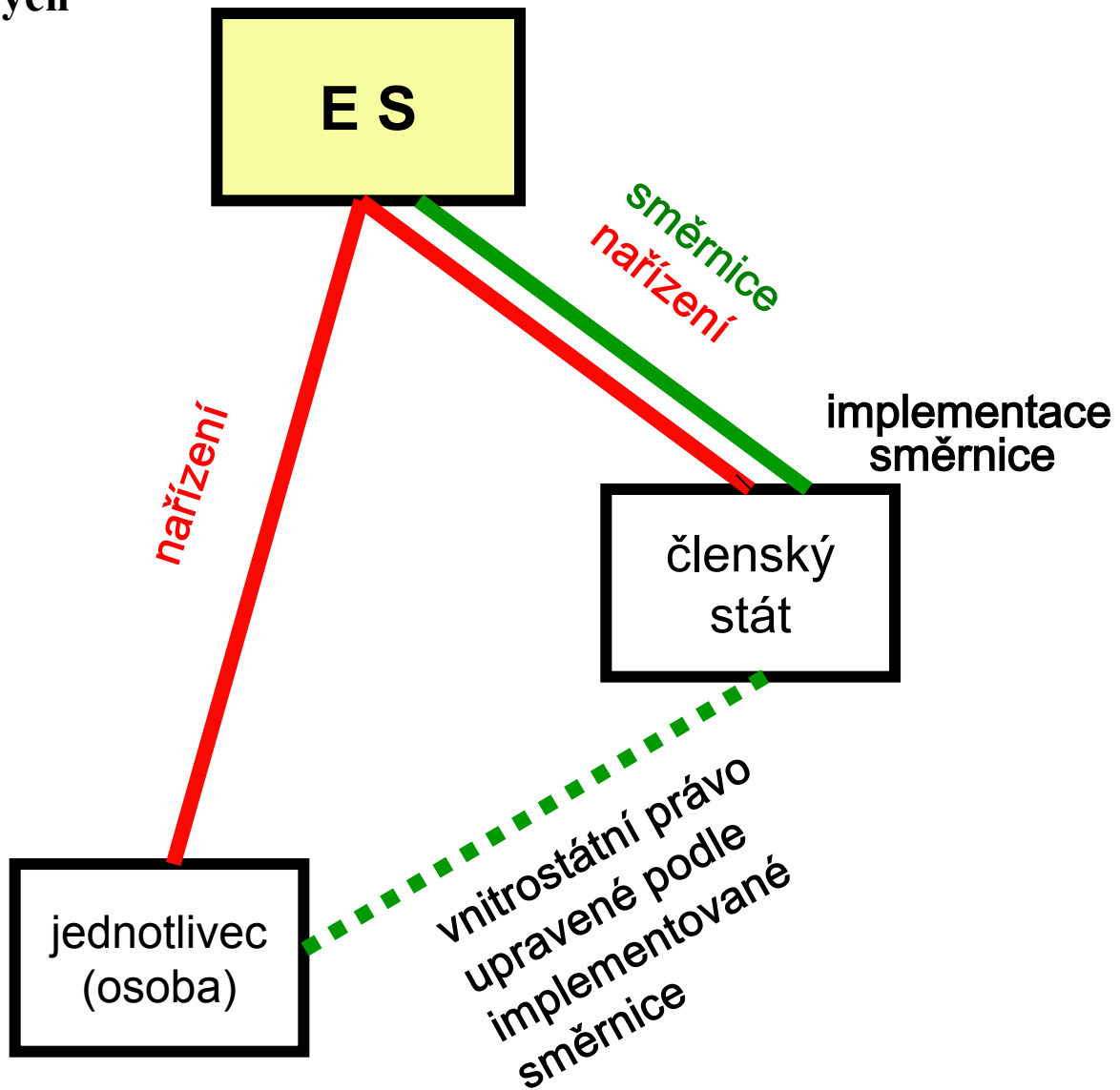
Právo EU jako integrační nástroj

- **právo jako integrační nástroj** nadstátního prostředí
- **primární a sekundární právo** ES (EU)
- orientace ve smlouvách ES, EU, Lisabon
- **2 metody úpravy:**
  - samostatná unijní úprava (primární, nařízení) – paralelně s vnitrostát. právem
  - určování obsahu vnitrostátní úpravy (směrnice)
  - zajímají nás směrnice?

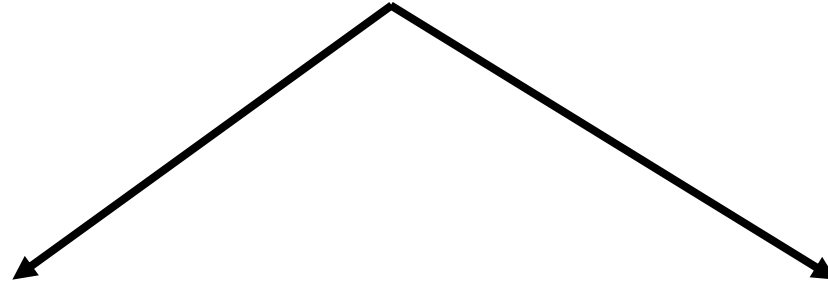

**prameny sekundárního
práva v jednotlivých
vztazích**

Přednost práva ES (EU)

- národní právo nahrazeno:

- **Přímý účinek**

- národní právo nenahrazeno:

- **Nepřímý účinek**

- **Odpovědnost státu**

Přednost práva ES(EU)

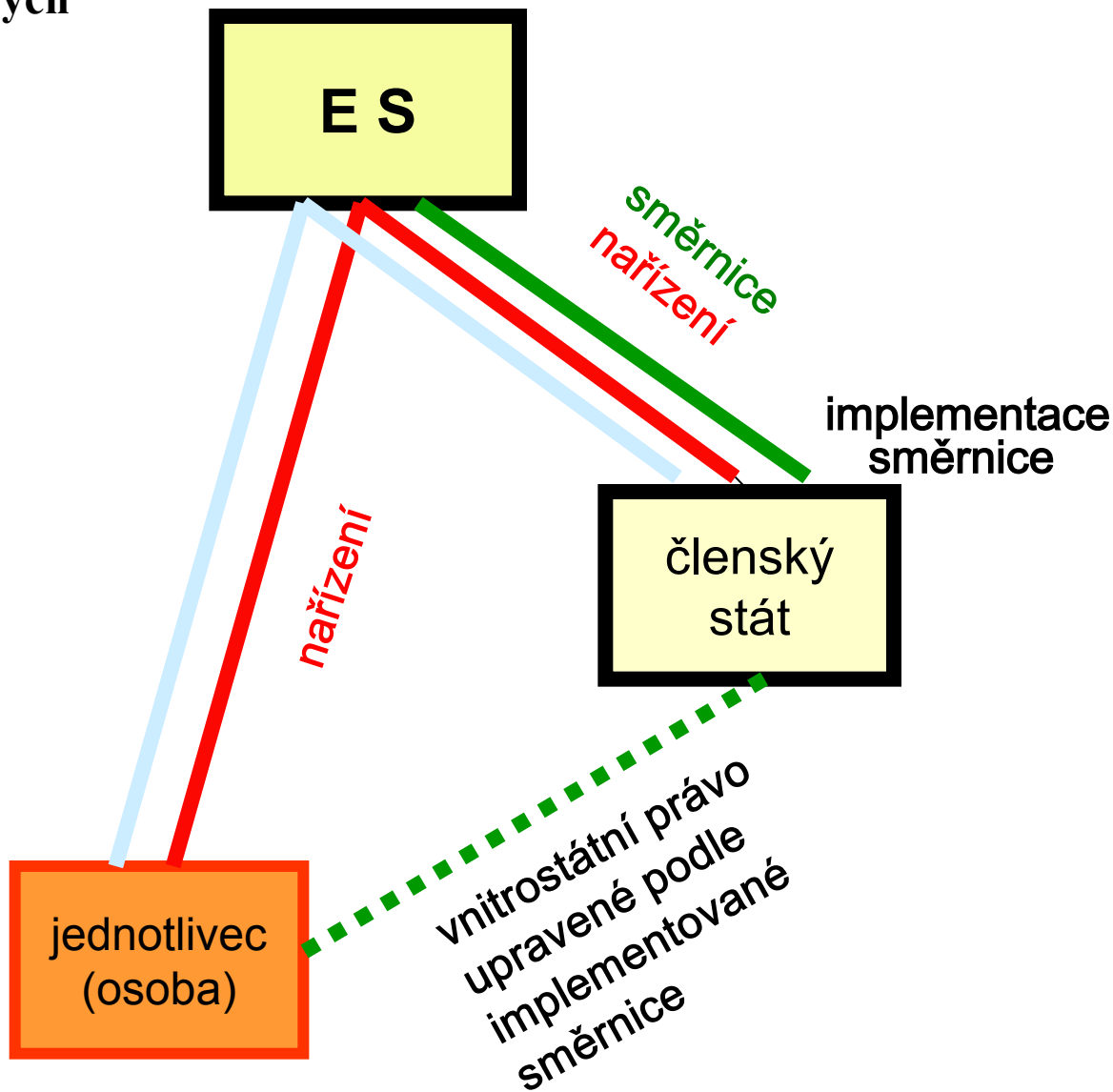
- založena **judikaturou ESD**
- důvod: právo ES = **autonomní právní řád** zavazující členské státy a jednotlivce
- ustanovení národního práva je nebo není **nahrazeno** právem ES
- je-li nahrazeno ustanovením práva ES: zůstává v platnosti, ale **nemůže být aplikováno (aplikační přednost práva ES)**
- přednost práva ES jako **absolutní pravidlo?**

Národní právo nahrazeno: **Přímý účinek práva EU**

- ustanovení práva ES je **přímo aplikovatelné na jednotlivce** – není potřeba národních prováděcích pravidel
- **základní podmínky přímého účinku:** ustanovení je (1) **přímo aplikovatelné (self-executing)** a (2) **bezpodmínečné**

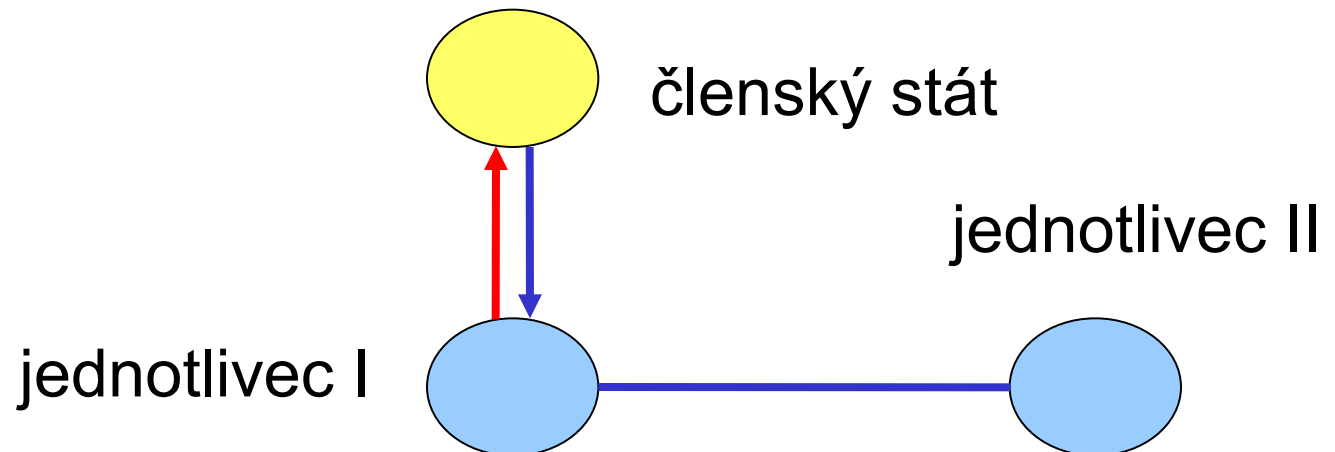

**prameny sekundárního
práva v jednotlivých
vztazích**

Přímý účinek II

- jednotlivec se může dovolat ustanovení práva ES před národním soudem proti státu (př.úč. **vertikální vzestupný**) nebo proti jinému jednotlivci (př.úč. **horizontální**)
- stát se může dovolat ustanovení proti jednotlivci (př.úč. **vertikální sestupný**)

Přímý účinek III

jednotlivé prameny práva

- **Nařízení:** ano, všechny typy přímého účinku
- **Směrnice:** ne, ale ... (jen vertikální vzestupný)
- **Primární právo (Smlouvy):** záleží na povaze ustanovení, pokud ano, všechny typy př. úč.
- *Ve všech případech musí být dány podmínky pro přímý účinek (přímá aplikovatelnost, nepodmíněnost).*

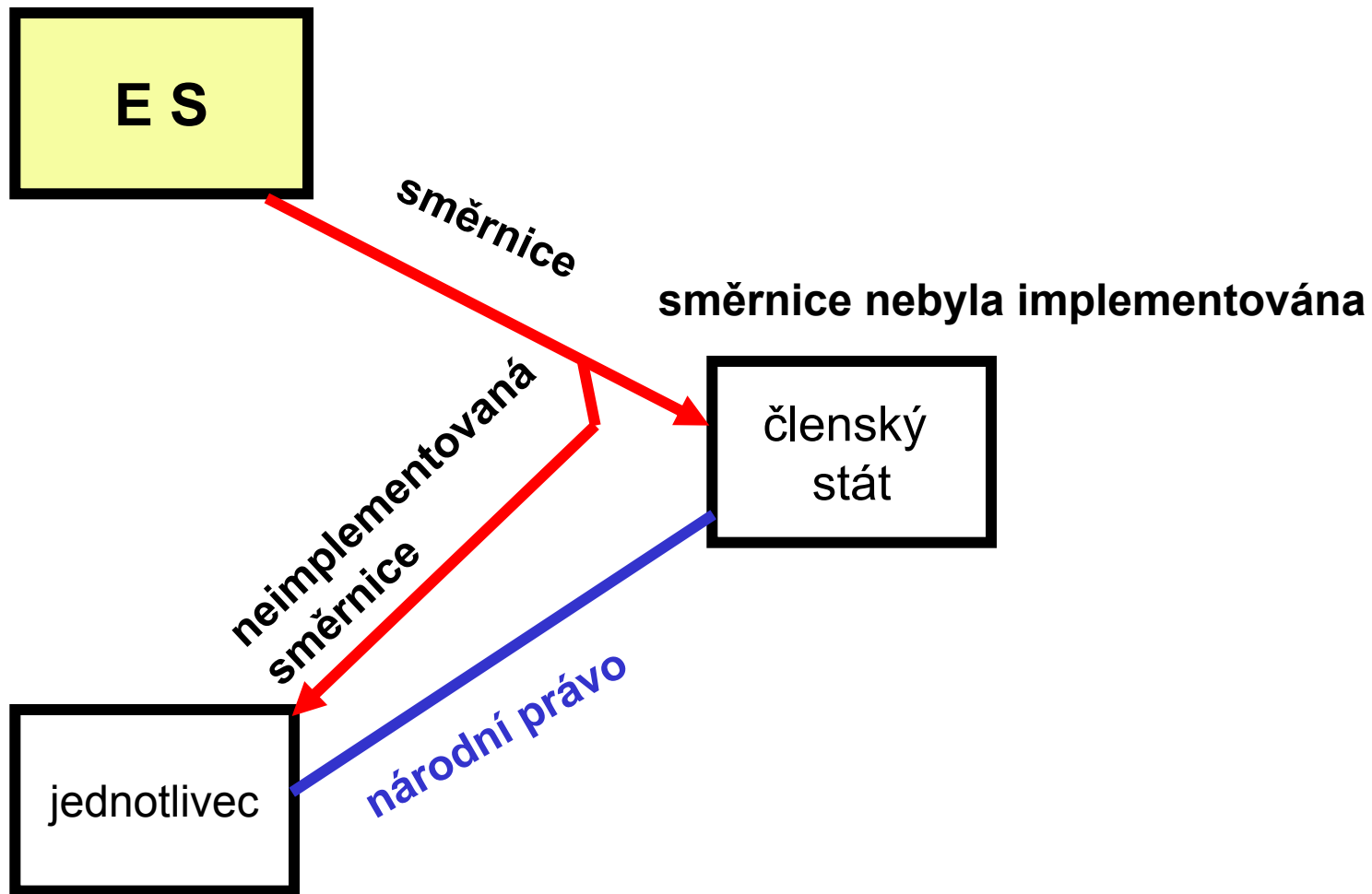
Přímý účinek ustanovení Smlouvy ES (primárního práva)

- 1. ustanovení **přímo aplikovatelné** (self- executing): **ANO** (čl. 81)
- 2. ustanovení **není přímo aplikovatelné**, netýká se přímo jednotlivce: **NE** (čl. 10)
- 3. Pochybnosti: judikatura ESD (čl. 141)

Přímý účinek směrníc

- za normálních okolností není – neaplikují se (předpokládána implementace do národního práva)
- implementace nesprávná nebo opožděná: jednotlivec se **může dovolat svých práv přímo – na základě směrnice**. = Přímý účinek možný, ale jen vertikální vzestupný.
- judikatura: van Duyn, Ratti, Kolpinghuis

Přímý účinek neimplementované směrnice

Judikatura ke směrnícím

- Ratti – 1978
- Kolpinghaus Nijmegen – 1987
- von Colson – 14/83
- Faccini Dori - C-91/92
- Francovich - 6,9/90
- Brasserie du Pecheur C-46/93
- Kobler - C-224/01

Nepřímý účinek směrnic

- Směrnice nebyla včas správně implementována a její přímý účinek je nemožný
- Ustanovení národního práva musí být interpretováno podle směrnice
- Interpretace nahrazuje chybějící implementaci
- Jen je-li možný různý výklad
- Judikatura: von Colson, Marleasing

Odpovědnost státu I

- Směrnice nebyla včas správně implementována a její přímý účinek je nemožný
- Členský stát pak **odpovídá za škodu vzniklou jednotlivci** a způsobenou neimplementací směrnice
- Judikatura: Francovich (C-6,9/90), Brasserie du Pecheur (C-46,48/93), Kobler (C-224/01)

Odpovědnost státu II

- **PODMÍNKY ODPOVĚDNOSTI**
- **FRANCOVICH:**
  - a) účel směrnice: subjektivní práva jednotlivce
  - b) obsah subjektivních práv lze specifikovat
  - c) příčinná souvislost
- **BRASSERIE DU PECHEUR:**
  - d) porušení práva musí být dostatečně závažné
  - e) náhrada škody podle vnitrost. práva, i úroky
  - f) objektivní odpovědnost (nikoli zavinění)

Odpovědnost státu III

- **PRVKY ODPOVĚDNOSTI**
- a) subjekt – členský stát
- b) subjektivní stránka: objektivní odpovědnost
- c) objektivní stránka:
  - protiprávní jednání
  - škoda a její náhrada
  - příčinná souvislost
  - vztah mezi přímým účinkem a odpovědností:
není

Odpovědnost státu IV

- **DALŠÍ VÝVOJ JUDIKATURY**
- **Faccini Dori (C-91/92)** („účel směrnice“)
- **Palmisani (C-261/95)** (národní režim = standard)
- **KÖBLER (C-224/01)**: soud nejvyššího stupně a předběžná otázka

Vynucování práva ES

- **vůči členským státům:**
- **na podnět Komise – Soudní dvůr (čl. 226-228)**
  - správní řízení před Komisí
  - žaloba Komise nebo čl.státu k ESD, rozsudek ESD
  - nerespektování rozs. ESD: další řízení před Komisí
  - návrh Komise ESD na uložení pokuty – pokuta ESD
- **na podnět Komise – Rada (čl. 104)**
  - nadměrný schodek veřejného rozpočtu, rozh. Rady
- **na podnět jednotlivce**
  - předběžná otázka, odpovědnost typu Francovich
  - podnět Komisi – řízení před Komisí atd.

Vynucování práva ES - 2

- **vůči jednotlivcům**

- řízení před Komisí, rozhodnutí Komise (pokuta)
- žaloba k SPS (- ESD)
- výkon rozhodnutí

- **vůči orgánům ES (EU)**

- žaloba na neplatnost aktu
- žaloba na nečinnost

Přehled žalob (řízení) před soudy EU

- **PŘÍMÉ ŽALOBY**
- Porušení povinnosti členského státu (226-228)
- Mimosmluvní nebo smluvní odpovědnost ES (235, 238)
- Spory mezi čl. státy (rozhodčí smlouva) (239)
- Duševní vlastnictví
- Zaměstnanecké spory (236)
- Neplatnost aktu nebo rozhodnutí org. ES (230)
- Žaloba týkající se sankcí jednotlivcům (229)
- Nečinnost orgánu ES (232)

Přehled žalob (řízení) před soudy EU - 2

- **NEPŘÍMÉ ŽALOBY**
- Žaloba na neaplikovatelnost nařízení (241)
- Řízení o předběžné otázce (234)

Sbližování práva v EU

Jednotný vnitřní trh

Sbližování (harmonizace) práva

- Právní režim EU tvoří:
  - vlastní **předpisy ES(EU)** – primární právo, nařízení platné ve všech členských státech
  - právní předpisy **členských států** přizpůsobené (modifikované) podle směrnic = **výsledek sbližování práva**
    - předěl: 1986 – JEA (kvalifikovaná většina)

Společný trh x jednotný vnitřní trh

- **přechod** od společného trhu k jednotnému vnitřnímu trhu (vyšší stupeň): cca 1993
- **právní nástroje**: Jednotný evropský akt 1986, Maastrichtská smlouva
- q1 a q2 rozšíření 4 základních **svobod**
- Maastricht: zavedení **nových společných politik**, perspektiva jednotné měny

Čtyři základní svobody

volný pohyb:

1. **zboží** (volný obchod)
2. **osob** (práce, podnikání, 0)
3. **služeb**
4. **kapitálu** (platby, investice)

Volný pohyb zboží

- **Překážky obchodu k odstranění:**
- - fiskální
  - cla a jiné dávky, daně
- - jiné (administrativní)
  - množstevní omezení, zákazy dovozu a vývozu

Administrativní překážky.

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem 1

- Čl. 28 – chybí definice (vymezení)
- **Dassonville (8/74)**: jakékoli opatření státu, které znamená
  - přímé nebo nepřímé
  - skutečné nebo potencionální omezení pohybu zboží

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem 2

- Neadekvátní šíře „dassonvillské“ definice
- **Cassis de Dijon (120/78)**: odůvodněná omezení:
  - kategorické požadavky (vitální zájmy) státu uznávané komunitárním právem
  - proporcionalita a nezbytnost jejich uplatnění

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem 3

- další narušení „dassonvillské“ definice
- **Keck a Mithouard (C-267,268/91):**
- nediskriminační marketingové metody přípustné

Kvantitativní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem: **dovolené výjimky (čl. 30)**

- ochrana veřejné mravnosti
- ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti
- ochrana života a zdraví
- ochrana kulturního bohatství
- ochrana práv k duševnímu vlastnictví
- **obecná podmínka: není svévolná diskriminace ani skryté omezování obchodu**

Metodika určování přípustnosti opatření:

- výjimka podle čl. 30:
  - **ANO** – opatření přípustné
  - **NE** – pokračování k judikatuře ESD
- výjimka obsažená v judikatuře k čl. 28:
  - **ANO** – opatření přípustné
  - **NE** – opatření definitivně nepřípustné